

Dyslexieprotocol

GYMNASIUM APELDOORN
2018-2020

1. Inhoud

1.	Inhoud.....	1
2.	Wat is dyslexie?	2
3.	Dyslexie op het Gymnasium Apeldoorn	2
4.	Signalering dyslexie.....	3
5.	Screening dyslexie.....	4
6.	Dyslexieonderzoek	4
7.	Leerlingen in het bezit van een dyslexieverklaring	4
8.	Begeleiding.....	5
9.	Faciliteiten/maatregelen	5
10.	Dispenserende maatregelen.....	5
11.	Compenserende maatregelen.....	6
12.	Faciliteiten Centraal Eindexamen	7
13.	Bronvermelding.....	9
14.	Bijlage 1. Criteria Specifieke leerstoornis volgens de DSM-5 (APA, 2014)	10

2. Wat is dyslexie?

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking. (SDN, 2016)

Criterium van achterstand

Met een probleem wordt bedoeld dat het niveau van het lezen en/of spellen op woordniveau beduidend en kwantificeerbaar lager is dan wat op grond van de chronologische leeftijd van het individu verwacht mag worden (zie DSM-5). Er moet sprake zijn van een significante achterstand.

Criterium van hardnekkigheid

Hardnekkig betekent dat het probleem met lezen en/of spellen gedurende minimaal 6 maanden aanwezig moet zijn ondanks interventies gericht op het remediëren ervan (zie DSM-5). De achterstand is dus persistent en daarbij resistent voor instructie, kortom hardnekkig. De interventies moeten minimaal betrekking hebben op zorgniveau 3, dat wil zeggen dat ze hebben plaatsgevonden op school, maar buiten de context van reguliere (zorgniveau 1) of verlengde instructie (zorgniveau 2) in de klas.

Uitsluitingsfactoren

Uitsluitingsfactoren, factoren die uitgesloten moeten worden als verklaring van hardnekkige problemen in lezen en/of spellen, zijn onder meer: algemene verstandelijke beperkingen, doof- of slechthorendheid, blind- of slechtziendheid, neurologische stoornissen, onvoldoende beheersing van de instructietaal en algemene omgevingsfactoren, zoals inadequaat onderwijs (zie DSM-5).

In de 5e editie van de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM-5, 2013), een wereldwijd gebruikt systeem voor de classificatie van mentale stoornissen, wordt een omschrijving gegeven van specifieke leerstoornissen, waaronder problemen met lezen en spellen. De omschrijving in de DSM-5 is gebaseerd op uitgebreid literatuuronderzoek en consultatie van talrijke experts (Tannock, 2013). Kenmerkend voor de definitie is dat zij, net als de SDN-definitie uit 2008, uitsluitend betrekking heeft op de manifestatie van de stoornis op het niveau van de vaardigheid (zie ook de ICD-10-definitie). De bovenstaande definitie van de SDN sluit nauw aan bij de omschrijving van een specifieke leerstoornis in de DSM-5.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- **lezen en/of spellen op woordniveau** in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingsafspraken);
- het **snel en accuraat lezen** (decoderen) **van teksten** bij alle vakken;
- het **snel en accuraat spellen** (coderen) **bij functioneel schrijven** bij alle vakken.

3. Dyslexie op het Gymnasium Apeldoorn

Een groot probleem voor dyslectische leerlingen is dat zij hun kennis en vaardigheden niet ten volle kunnen laten zien door hun beperkte lees- en spellingsvaardigheden.

Het Gymnasium Apeldoorn wil de dyslectische leerling een optimale kans bieden zich te ontwikkelen. Er wordt naar gestreefd dat een leerling het onderwijsniveau kan volgen dat past bij zijn/haar cognitieve capaciteiten. Een leerling mag gebruik maken van compenserende en dispenserende middelen en de leerling leert om te gaan met de problemen die hij/zij ervaart in het leren en met de bijkomende sociaal-emotionele

gevolgen van dyslexie. Het doel is om leerlingen zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren.

Kiezen voor het Gymnasium Apeldoorn met dyslexie

Dyslexie is een leerstoornis die een belemmering geeft bij alle vakken waarbij lezen en spellen een rol spelen. Dit is aan de orde bij vrijwel alle vakken, specifiek bij de talen en de zaakvakken. Kiezen voor het Gymnasium Apeldoorn betekent ook kiezen voor twee extra talen (Latijn en Grieks). Beide vakken zijn een verplicht onderdeel van het curriculum tot en met klas 3 en vanaf klas 4 is het verplicht om in een van de klassieke talen examen te doen. Dyslexie kan bij deze vakken een beperkende rol spelen. Daarnaast is de ervaring dat in het algemeen het maken en leren van huiswerk bij leerlingen met dyslexie meer tijd kost. Kiezen voor gymnasium zorgt voor een grotere huiswerkbelasting vanwege de klassieke talen. Het is belangrijk dit te beseffen wanneer er een school gekozen moet worden. Kiezen voor het Gymnasium Apeldoorn met dyslexie is niet kiezen voor de makkelijkste weg. Daarentegen is het zeker niet onmogelijk om met dyslexie een gymnasiumdiploma te behalen. Inzet en doorzettingsvermogen spelen hierbij ook een rol. Daarnaast zijn de beperkingen die leerlingen met dyslexie ervaren ook weer verschillend per persoon. Het is daarom belangrijk om de keuze voor het Gymnasium Apeldoorn ook te bespreken met de leerkracht van de basisschool.

4. Signalering dyslexie

Toelating

Ouders geven op het aanmeldformulier aan dat de leerling dyslexie heeft en sturen een kopie van de dyslexieverklaring en het dyslexieonderzoek mee. De leerlingenadministratie plaatst de verklaring en het onderzoek in het digitale leerlingvolgsysteem. De afdelingsleider van klas 1 noteert de dyslexie op het overzicht van de toelatingscommissie.

Leerlingen die tijdens hun onderwijsloopbaan op het Gymnasium Apeldoorn een dyslexieverklaring krijgen

Zittende leerlingen die een dyslexieverklaring krijgen leveren een kopie van het dyslexieonderzoek en de dyslexieverklaring aan bij de ondersteuningscoördinator. De ondersteuningscoördinator informeert de mentor en docenten en plaatst de verklaring en het onderzoek in het leerlingvolgsysteem.

Bijzonderhedenlijst en faciliteitenlijst

Per leerjaar is er een bijzonderhedenlijst waarop voor docenten staat aangegeven met welke bijzonderheden van leerlingen zij in de les rekening dienen te houden. Dyslexie wordt hierop vermeld. Tevens bestaat er een faciliteitenlijst waarop vermeld staat welke leerlingen aangepaste faciliteiten mogen gebruiken bij toetsen en in toetsweken. Afhankelijk van de gemaakte afspraken zal de leerling ook op deze lijst vermeld worden.

Signalering op het Gymnasium Apeldoorn

Alle vakdocenten hebben een taak in het signaleren van dyslexie. Zij geven het bij de mentor aan wanneer zij de indruk krijgen dat een leerling toch wel opvallende lees- of spelfouten maakt. De mentor informeert daarop bij alle vakdocenten of zij ook opvallendheden gesignaleerd hebben. Eventueel zal de ondersteuningscoördinator een aanvullend dossieronderzoek doen om te bekijken hoe de leerling gescoord heeft op de basisschool en tijdens de instaptoetsen.

5. Screening dyslexie

Het Gymnasium Apeldoorn ontvangt van de basisschool de gegevens van het CITO leerlingvolgsysteem (technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en inzichtelijk rekenen). Tevens kunnen ouders of de basisschool bij aanmelding een vermoeden van dyslexie aangeven. In de eerste periode van klas 1 worden bij de leerlingen instaptoetsen afgenomen. Een onderdeel hiervan is de Diatekst (begrijpend lezen) en een dictee (Het Wonderlijke Weer). Deze gegevens tezamen worden bekeken door de ondersteuningscoördinator en ingeschaald in de volgende groepen:

- leerlingen met gemiddelde scores
- leerlingen met opvallende scores, niet consistent, niet bij zwakste 10%
- leerlingen met zwakke scores

Wanneer leerlingen opvallende scores behalen die niet consistent zijn met de andere scores en/of niet behoren tot de 10% zwakste scores dan worden de mentor en ouders hierover geïnformeerd en gevraagd de prestaties van de leerling op dit gebied in de gaten te houden.

Een leerling die consistent met de gegevens van de basisschool zwakke scores laat zien op spelling of technisch lezen komt in aanmerking voor een dyslexieonderzoek. Om dyslexie vast te kunnen stellen is het noodzakelijk om hardnekkigheid aan te tonen. Hiervoor dient een leerling een half jaar remediërende hulp te hebben gehad. Doorgaans heeft een leerling met zwakke scores op de basisschool deze hulp gehad en heeft de basisschool de hulpplannen hiervan aangeleverd. Wanneer in deze hulpplannen de hulp voldoende beschreven is en gebleken is dat de remediërende hulp onvoldoende effect heeft gehad kan er een dyslexieonderzoek worden gedaan.

Wanneer er op de basisschool geen remediërende hulp geboden is zal de leerling eerst een half jaar op het Gymnasium aan de slag moeten met spellingsonderwijs. Dit is onderdeel van het reguliere curriculum voor leerlingen in klas 1 en wordt uitgevoerd met het digitale programma TiO-Spelt. Na een half jaar werken met TiO-Spelt kan er dan een dyslexieonderzoek worden uitgevoerd.

6. Dyslexieonderzoek

Wanneer er vermoedens zijn van dyslexie en een leerling komt naar voren uit de screening in klas 1 kan er een dyslexieonderzoek worden uitgevoerd door school. Een dyslexieonderzoek bestaat uit een anamnese, een dossieronderzoek, een intelligentieonderzoek en diverse lees- en spellingstesten. Binnen het Gymnasium Apeldoorn kunnen wij geen onderzoek doen bij leerlingen in klas 2 tot en met 6. Als er signalen of vermoedens ontstaan bij een leerling uit klas 2 tot en met 6 worden leerling en ouders doorverwezen naar een externe instantie. Kosten van het onderzoek zijn dan voor ouders. Een dyslexieverklaring wordt opgesteld op basis van een dyslexieonderzoek. Het onderzoek omvat een onderkende, verklarende en handelingsgerichte diagnose. We volgen voor het dyslexieonderzoek de richtlijnen die zijn opgesteld in het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs (KPC Groep, 2013). Op de dyslexieverklaring zijn minimaal de onderkende en handelingsgerichte diagnose weergegeven. De dyslexieverklaring en het dyslexieonderzoek zijn ondertekend door een GZ-psycholoog.

7. Leerlingen in het bezit van een dyslexieverklaring

Elk jaar vindt er een gesprek plaats door de ondersteuningscoördinator met de leerling en ouders (tot en met klas 3). In dit gesprek worden afspraken gemaakt over de dispenserende en compenserende faciliteiten die de leerling nodig heeft. Elk jaar wordt bekeken of de gemaakte afspraken nog voldoen en worden de afspraken geëvalueerd. Door

het jaar heen kunnen ouders en leerling uiteraard met vragen terecht bij de ondersteuningscoördinator.

8. Begeleiding

Als leerlingen daar behoefte aan hebben is het mogelijk om korte ondersteuning te krijgen in de vorm van psycho-educatie. Deze begeleiding bestaat uit drie gesprekken waarin de leerling uitleg krijgt over wat dyslexie is en hoe de dyslexie er voor de leerling specifiek uitziet. Remediale hulp wordt op het Gymnasium Apeldoorn niet geboden. Ouders en leerling worden hiervoor verwezen naar externe instanties.

9. Faciliteiten/maatregelen

Het algemene uitgangspunt voor alle leerlingen, en daarmee ook voor leerlingen met dyslexie, is dat de leerling moet voldoen aan alle eisen die gesteld worden binnen het curriculum en het PTA. Individueel worden er jaarlijks met elke leerlingen afspraken gemaakt over de faciliteiten. Dit wordt gecommuniceerd via de bijzonderhedenlijst, via de faciliteitenlijst (toetsen) en via het leerlingvolgsysteem. Begrijpelijkerwijs kan het voorkomen dat een leerkracht per abuis niet op de hoogte is van de dyslexie van de leerling en zijn/haar faciliteiten. Het is de verantwoordelijkheid van de leerling om dit aan te geven. Tevens is de afspraak dat de leerling bovenaan elke toets aangeeft dat hij/zij dyslexie heeft.

10. Dispenserende maatregelen

Puntenaftrek spelling

Het uitgangspunt is dat een leerling met dyslexie niet afgerekend mag worden op zijn/haar spellingsvaardigheid bij toetsen waar het meten van de spellingsvaardigheid niet het doel is. De concrete uitvoering van dit uitgangspunt is ter beoordeling van de individuele docent.

Nederlands:

Uitgangspunt is dat de norm voor het CSE Nederlands richtinggevend is voor de normering van de toetsen Nederlands op het Gymnasium Apeldoorn.

Conform de norm bij het CSE Nederlands is er geen aparte regeling voor aftrek van spelfouten bij leerlingen met een dyslexieverklaring. Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van de ondersteunende faciliteiten, genoemd in dit protocol.

Dit betekent:

- Bij toetsen schrijfvaardigheid vindt maximaal 20% aftrek plaats voor taal, spelling en interpunctie.
- Bij spellingtoetsen leren dyslectische leerlingen dezelfde stof, maken dezelfde toets, met dezelfde normering als niet-dyslectische leerlingen. Dat betekent dat bij deze toets spellingscontrole op het device niet mogelijk is.

Moderne vreemde talen:

- Spelfouten die leiden tot een betekenisfout of een grammaticale fout zijn gewone fouten volgens de puntentelling. Overige spelfouten worden niet meegeteld.

Mondelinge leesbeurten beperken

Als de leerling moeite heeft met klassikale mondelinge leesbeurten kan hier rekening mee gehouden worden.

Lightprogramma (klas 3)

Het is mogelijk om twee vakken, te kiezen uit Grieks, Frans of Duits, in de derde klas op een ander niveau dan de rest van de klas te volgen. We noemen dit een lightprogramma. Ouders en leerling worden in leerjaar 3 geïnformeerd over deze mogelijkheid. Ouders en leerling kunnen vervolgens schriftelijk aangeven bij de afdelingsleider welke taal of talen (maximaal 2) de leerling na periode 3 tijdens leerjaar 3 in verlichte vorm wil gaan volgen. Deze dispenserende maatregel gaat in periode 4 van leerjaar 3 in, nadat de profielkeuze bekend is. Een leerling die Grieks, Frans of Duits op een ander niveau volgt, kan dit vak niet meer kiezen in de bovenbouw.

De lightprogramma's gaan uit van onderstaande principes:

- a. het lightprogramma richt zich op uitsluitend de basisstof, verdiepingsstof komt te vervallen.
- b. de leerling mag met hulpmiddelen zoals een woordenlijst en een grammaticakaart de toetsen maken
- c. de leerling profiteert van een minder strenge normering en/of mag gebruik maken de lesboeken tijdens toetsen (openboektoets).

Hoewel de mogelijkheid van het volgen van Grieks, Frans, Duits op een ander niveau geboden wordt, moedigt het Gymnasium Apeldoorn dit niet voor alle dyslectische leerlingen aan. Leerlingen kunnen met andere vaardigheden (luisteren, lezen, spreken, schrijven) hun zwakke punten wellicht compenseren.

Het is belangrijk dat de leerlingen die een taal op een ander niveau gaan volgen, zich goed laten informeren over de eisen van de te kiezen vervolgopleiding. Ouders en leerlingen onderzoeken dit in samenwerking met decaan. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij ouders en leerling.

11. Compenserende maatregelen

Onderstaande compenserende maatregelen zijn mogelijk. Dit betekent niet dat elke leerling met dyslexie hier recht op heeft. Jaarlijks wordt met de leerling en ouders bekeken welke compenserende maatregelen de leerling nodig heeft. Dyslexie kan verschillende uitingsvormen hebben, waardoor er ook verschillende maatregelen nodig kunnen zijn. De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de faciliteiten ligt bij de docent. Het initiatief voor uitvoering ligt bij docent en leerling. De verantwoordelijkheid voor het toekennen van de faciliteiten ligt bij de ondersteuningscoördinator. Alleen leerlingen met een officiële dyslexieverklaring komen in aanmerking. De faciliteiten gelden voor alle vakken.

Tijdverlenging

Een leerling met dyslexie mag gebruik maken van tijdverlenging bij toetsen of de docent kort de toets in. Tijdverlenging komt neer op 20% extra tijd ten opzichte van de reguliere toetstijd.

Toetsen van 0-50 minuten	: 10 minuten verlenging
Toetsen van 51-100 minuten	: 20 minuten verlenging
Toetsen van 101 minuten en meer	: 30 minuten verlenging

Bij het inkorten van de toets geeft de docent duidelijk aan welke opgaven wel en niet gemaakt dienen te worden.

Speciaal lokaal tijdens toetsweken

Tijdens de toetsweken kunnen de leerlingen met dyslexie apart van hun klas in een ander lokaal werken, samen met andere leerlingen die tijdverlenging hebben. Het voordeel hiervan is dat deze leerlingen allemaal gebruik mogen maken van tijdverlenging. Er geldt voor deze leerlingen een aangepast toetsrooster. De roostermaker mailt dit rooster

voorafgaand aan de toetsweek naar de leerling. Het is verantwoordelijkheid van de leerling en ouders om dit rooster goed te bekijken en op tijd bij het lokaal te verschijnen.

Mondeling toetsen

Bij uitzondering bestaat de mogelijkheid om een toets mondeling af te leggen met de docent. Dit kan niet bij alle toetsen en niet bij elk vak. Het is aan de beoordeling van de docent om te bepalen wanneer deze mogelijkheid er is.

Auditieve ondersteuning

Leerlingen met dyslexie kunnen gebruikmaken van een voorleesprogramma. We gebruiken hiervoor Sprint Plus. Dit is een USB-stick met een programma die op het device van de leerling geïnstalleerd kan worden. De leerling krijgt de Sprintstick in bruikleen van school gedurende de periode van de schoolcarrière op het Gymnasium Apeldoorn. Ouders ondertekenen hiervoor een bruikleenovereenkomst.

Sprint Plus biedt de volgende talen aan: Nederlands, Engels, Duits en Frans. PDF- en Wordbestanden kunnen door Sprint aan de leerling worden voorgelezen. Tevens kan de leerling via het Leermiddelenfonds digitale methoden aanschaffen van Dedicon. Deze methoden kunnen dan door Sprint voorgelezen worden. Voor welk vak dit mogelijk is hangt af van de methode die wordt gebruikt. Niet alle methoden zijn beschikbaar via Dedicon. Elk jaar zal de ondersteuningscoördinator inventariseren voor welke leerlingen bij het Leermiddelenfonds digitale boeken aangeschaft moeten worden. De kosten van de aanschaf van deze digitale middelen komen voor rekening van het Gymnasium Apeldoorn. Er is een handleiding van Sprint beschikbaar. Het gebruik van Sprint en van de Dedicon CD's is een verantwoordelijkheid van de leerling en ouders. Het is hierbij belangrijk dat de nieuwste versie van Sprint wordt geupdate. Technische ondersteuning hierbij is op school niet mogelijk. De leerling gebruikt hiervoor immers zijn/haar eigen device.

Schrijven in werkboeken

Voor bepaalde vakken geldt dat aangevraagd kan worden dat een leerling mag schrijven in werkboeken. Dit wordt aangevraagd bij het Leermiddelenfonds. Zij geven een overzicht van de werkboeken waarin dit is toegestaan.

ICT-ondersteuning

Een leerling met dyslexie mag tijdens reguliere lessen gebruik maken van een eigen laptop. De leerling kan dit gebruiken voor aantekeningen, maar kan ook tijdens de lessen gebruik maken van Sprint. Als er tijdens de les gebruikt gemaakt wordt van Sprint is de leerling zelf verantwoordelijk voor oordopjes. Een leerling mag gebruik maken van een laptop met spellingcontrole tijdens aangekondigde toetsen, waarbij spelling niet het doel van de toets is.

Leerlingen die tijdens toetsen willen werken met Sprint krijgen toetsen in PDF-bestand aangeleverd op een USB-stick. Docenten krijgen elk jaar specifiek hiervoor een USB-stick. De leerling maakt de toets en typt de antwoorden in een bestand wat wordt opgeslagen op de USB-Stick. De leerling levert de USB-stick weer in bij de docent. Ook de toets spelling wordt aangeleverd op de USB-stick. De spellingscontrole wordt dan uitgeschakeld. Programma's voor gebruik van de laptop zoals Microsoft en het Office-pakket worden door ouders aangeschaft.

Praktische uitvoering toetsen op een laptop

Tijdens reguliere lessen werkt de leerling op een computer op zijn eigen laptop. De leerling draait zijn tafel, waardoor de docent kan meekijken op het scherm. De leerling is verantwoordelijk voor een opgeladen laptop. De docent is verantwoordelijk voor het toezien op het draaien van de tafel.

Tijdens toetsweken zullen er computers of laptops staan in lokalen. De leerling logt in op het toetsaccount, waarvoor hij de inlogcodes krijgt. Voor het einde van de toets drukt de leerling de toets af en haalt dit op bij de printer. De leerling levert deze geprinte versie direct in. Tevens slaat de leerling de antwoorden op in de map 'mijn documenten'.

12. Faciliteiten Centraal Eindexamen

Om faciliteiten aan te vragen voor het Centraal Schriftelijk Eindexamen dient er, net als voor de andere faciliteiten, een geldige dyslexieverklaring in het dossier van de leerling aanwezig te zijn. Voor een leerling met dyslexie kan tijdverlenging aangevraagd worden bij het centraal eindexamen. Het gaat hierbij om een maximale tijdverlenging van ten hoogste 30 minuten.

Auditieve ondersteuning (voorleesprogramma) tijdens het CSE is mogelijk indien de leerling hier ook in klas 5 en 6 van gebruik heeft gemaakt bij de reguliere toetsen. Ook dit dient tijdig aangevraagd te worden bij de Onderwijsinspectie. Er wordt voor het CSE gebruik gemaakt van een laptop van school. De leerling ontvangt een spraaksynthese-PDF die in Sprint (Sprintomgeving Versie 2) geopend kan worden. Afhankelijk van het examen kunnen woordenboeken en de spellingscontrole geblokkeerd worden. Voor het gebruik van spellingscontrole dienen we ons te houden aan de regels van het Eindexamenreglement.. Elk jaar verschijnt er een nieuwe versie van het reglement waarin de hulpmiddelen beschreven worden voor leerlingen met bijvoorbeeld dyslexie.

De rector van het Gymnasium Apeldoorn beslist in samenspraak met de examensecretaris voor iedere dyslectische leerling van welke vrijstellingen en faciliteiten gebruik gemaakt mag worden en legt dit voor aan de Onderwijsinspectie.

13. Bronvermelding

American Psychiatric Association, Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen (DSM-5), Boom, Amsterdam, 2014

Stichting Dyslexie Nederland (2016). Dyslexie diagnostiek en behandeling. Via:
http://www.stichtingdyslexienederland.nl/images/publicaties/dyslexie_diagnostiek_en_behandeling_2016.pdf

Tannock, R. (2013). Rethinking ADHD and LD in DSM-5: Proposed changes in diagnostic criteria. *Journal of Learning Disabilities*, 46, 5-25.

Henneman, K., Bekebrede, J., Cox, A. & Krosse, H. de. (2013). Protocol dyslexie voortgezet onderwijs . Den Bosch: KPC Groep

14. Bijlage 1. Criteria Specifieke leerstoornis volgens de DSM-5 (APA, 2014)

Specifieke leerstoornis (specific learning disorder)

Classificatiecriteria

A. Moeite met het aanleren en gebruiken van schoolse vaardigheden, zoals blijkt uit de persisterende aanwezigheid van minstens een van volgende symptomen gedurende minstens 6 maanden, ondanks interventie gericht op deze moeilijkheden:

1. Onnauwkeurig of langzaam en moeizaam lezen van woorden (leest bijvoorbeeld losse woorden fout of langzaam en aarzelend hardop voor, raadt vaak woorden, heeft problemen met het goed uitspreken van woorden).

2. Moeite om de betekenis te begrijpen van wat wordt gelezen (kan bijvoorbeeld de tekst correct lezen, maar begrijpt de volgorde, relaties, gevolgtrekkingen of diepere betekenis van het gelezene niet).

3. Moeite met spelling (voegt bijvoorbeeld klinkers en medeklinkers toe, laat ze weg, of vervangt ze).

4. Moeite om zich schriftelijk uit te drukken (maakt bijvoorbeeld in zinnen talloze grammaticale of interpunctiefouten; deelt de alinea's slecht in; zijn of haar schriftelijke weergave van ideeën is niet helder).

5. Moeite met het zich eigen maken van gevoel voor en feiten rond getallen en berekeningen (begrijpt bijvoorbeeld getallen niet goed, begrijpt hun grootte en onderlinge relaties niet; telt op de vingers om getallen onder de 10 op te tellen in plaats van de rekenregels te gebruiken zoals leeftijdgenoten dat doen; raakt de draad kwijt in een berekening en wisselt van aanpak).

6. Moeite met cijfermatig redeneren (heeft bijvoorbeeld veel moeite met het toepassen van cijfermatige concepten, feiten of procedures om kwantitatieve problemen op te lossen).

B. De betreffende schoolse vaardigheden zijn substantieel en meetbaar slechter ontwikkeld dan gezien de kalenderleeftijd verwacht mag worden en hebben een significant negatieve invloed op de schoolresultaten en werkprestaties, of op de alledaagse activiteiten, wat wordt bevestigd door bij de betrokkene afgenomen gestandaardiseerde prestatietests en een volledig onderzoek. Bij mensen ouder dan 17 jaar kan het gestandaardiseerde onderzoek vervangen worden door een gedocumenteerde voorgeschiedenis van tot beperkingen leidende leerproblemen.

C. De leerproblemen beginnen tijdens de schooljaren, maar worden soms pas echt manifest op het moment dat de betreffende schoolse vaardigheden zwaarder belast worden dan de betrokkene met zijn of haar beperkte vermogens aankan (zoals bij toetsen met een tijdslimiet; binnen een bepaalde tijd lezen of schrijven van lange, complexe teksten; in geval van een excessief zware studiebelasting).

D. De leerproblemen kunnen niet beter worden verklaard door verstandelijke beperkingen, niet-gecorrigeerde visus- of gehoorstoornissen, andere psychische of neurologische stoornissen, psychosociale tegenslagen, gebrekkige beheersing van de taal waarin het onderwijs gegeven wordt, of inadequaate onderricht.

NB De vier classificatiecriteria moeten gebaseerd zijn op een klinische synthese van de anamnese (ontwikkeling, medisch, gezin, school), schoolrapporten en psychologische tests.
Coderingsaanwijzing Specificeer alle leerdomeinen en deelvaardigheden die aangetast zijn. Als meer dan één domein aangetast is, moet elk domein afzonderlijk worden gecodeerd volgens de volgende specificaties.

Specificeer indien

315.00: Met beperkingen in het lezen

Accuraat lezen van woorden

Snelheid of vloeiendheid van lezen

Begrijpend lezen

NB *Dyslexie* is een alternatieve term die wordt gebruikt voor een patroon van leerproblemen door problemen met accurate of vloeiende woordherkenning, slecht decoderen en slechte spellingvaardigheden. Als dyslexie wordt gebruikt om dit specifieke patroon van problemen te specificeren, is het belangrijk om ook bijkomende problemen te specificeren, zoals problemen met begrijpend lezen of met rekenkundig redeneren.

315.2 Met beperkingen in de schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden

Accuraat spellen

Accuraat gebruik van grammatica en interpunctie

Helderheid of structuur van de geschreven tekst

315.1: Met beperkingen in het rekenen

Gevoel voor getallen

Onthouden van rekenkundige feiten

Accuraat of vlot rekenen

Accuraat cijfermatig redeneren

NB *Dyscalculie* is een alternatieve term die wordt gebruikt om te verwijzen naar een patroon van moeilijkheden door een problematische verwerking van cijfermatige informatie, met het leren van rekenkundige feiten en het accuraat of vlot uitvoeren van berekeningen. Als dyscalculie wordt gebruikt om dit specifieke patroon van rekenmoeilijkheden te specificeren, is het belangrijk om ook bijkomende problemen te specificeren, zoals problemen met cijfermatig redeneren of accuratesse in het verbaal redeneren.

Specificeer actuele ernst:

Licht Enige moeilijkheden met leervaardigheden op een of meer leerdomeinen, maar zo licht dat de betrokkene deze kan compenseren of goed functioneert met de nodige aanpassingen of ondersteuning, in het bijzonder gedurende de schooljaren.

Matig Duidelijke moeilijkheden met leervaardigheden op een of meer leerdomeinen, in die mate dat het niet waarschijnlijk is dat de betrokkene de vaardigheden voldoende leert beheersen zonder periodieke, intensieve en gespecialiseerde ondersteuning tijdens de schooljaren. Er zijn mogelijk aanpassingen of vormen van ondersteuning nodig gedurende minstens een deel van de dag op school, op het werk of thuis, om de activiteiten accuraat en efficiënt te kunnen afhandelen.

Ernstig Ernstige moeilijkheden met leervaardigheden die verschillende leerdomeinen beïnvloeden, in die mate dat het niet waarschijnlijk is dat de betrokkene die vaardigheden zal leren zonder aanhoudende geïndividualiseerde en gespecialiseerde ondersteuning gedurende het grootste deel van de schooljaren. Zelfs met een heel pakket aan gerichte aanpassingen of ondersteuning thuis, op school of op het werk, is de kans groot dat de betrokkene niet in staat is om alle activiteiten efficiënt af te handelen.